Samhällsguiden

VILKET STÖD FINNS FÖR FÖRÄLDRAR TILL BARN MED AUTISMSPEKTRUMTILLSTÅND?

Samhällsguide

till föräldrar som har barn/ungdomar med autismspektrumtillstånd (AST)

Vart vänder jag mig när mitt barn har fått diagnosen AST? Vad har jag och mitt barn rätt till i form av stöd, avlastning och bidrag? Många föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar tycker att det är en djungel att forcera när det kommer till att söka och få hjälp med och åt sitt barn. Tyvärr är det också svårt att ge raka svar på frågan vad man har rätt till på grund av att insatserna och regelverken ser olika ut runt om i landet. Skillnaderna i utbudet och stödet beror helt enkelt på i vilken kommun man bor och vilket landsting man tillhör. Det beror på att landstingen och kommunerna själva får organisera och bestämma hur man vill organisera stödinsatserna. De flesta kommuner har politiskt beslutade riktlinjer för hur man ska tolka gällande lagstiftning. Men de måste ändå följa den lagstiftning som gäller. Därför har vi utgått från de aktuella lagar som styr de insatser man kan söka.

© Riksförbundet Attention 2020. Tredje upplagan.
Skribenter: Monica Jeal Söderberg, Linda Lindskog, Åsa Andersson | Redaktör: Cecilia Brusewitz | Grafisk form/ Illustratör: Therese Nilsson

Innehåll

Vilka lagar gäller? 4

Kommunen 6

Landstinget 17

Staten 19

Skolan 27

Intervju: Vad är en SIP? 30

Intresseorganisationer 32

Anhörigstöd – vad gäller där du bor? 33

Vilka lagar gäller?

Syftet med den här skriften är att beskriva de lagar som styr det stöd och den hjälp som föräldrar till barn och ungdomar med AST har möjlighet att ansöka om.

De viktigaste lagarna som du som förälder bör känna till är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Färdtjänstlagen
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Patientlagen
- Socialförsäkringsbalken
- Skollagen

Det är bra att veta att olika aktörer har ansvar för olika insatser. Det upplevs ofta som försvårande och snårigt att det är så många olika aktörer att hålla kontakt med kring sitt barn men det kan hjälpa att få en ”översiktskarta”.

Vart vänder jag mig?

Kan jag få vårdbidrag? — **Försäkringskassan**

Mitt barn behöver bolltäcke. — **Arbetsterapeut/Landstinget**

Jag behöver avlastning. — **Kommunen**

Vem har ansvar för vad?

KOMMUNEN

Socialtjänstlagen, SoL

Lagen om stöd och service till vissa personer med funktionshinder, LSS

Skollagen
(Skolan)

Färdtjänstlagen

Anhörigstöd/anhörigkonsulent

LANDSTINGET

Hälso- och sjukvårdlagen, HSL

BVC, Läkar- och psykologkonsultation

BUP, Psykiatrisk utredning och behandling

Habilitering, Rådgivning och annat personligt stöd enligt LSS och HSL

STATEN

Socialförsäkringsbalken

Försäkringskassan, FK
- Omvårdnadsbidrag/Merkostnadsersättning
- Tillfällig föräldrapenning
- Kontaktdagar
- Aktivitetsersättning
- Handikappersättning

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM

Skolverket

Skolinspektionen

Arbetsförmedlingen

ÖVRIGA

Intresseorganisationer
- Attention
- Anhörigas riksförbund AHR
- Autism och Aspergerförbundet

Privata aktörer (såsom Misa och Enigma med flera)

Kommunen

Kommuner

Sveriges 290 kommuner har ansvar för viktiga obligatoriska samhällsuppgifter som exempelvis social omsorg, förskola, grundskola och gymnasieskola, plan- och byggfrågor, renhållning, vatten och avlopp, bostäder och biblioteksverksamhet.

Det finns också frivilliga uppgifter som exempelvis kultur och fritid eller att främja näringslivet i kommunen.

Kommuner och landsting är självstyrande enheter. Kommunalt självstyre innebär att de själva får ta hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område. Det kan därför skilja sig åt hur olika kommuner och landsting utformar sin verksamhet. De kan ha olika ambitionsnivå, göra olika prioriteringar eller ha olika utbud inom vissa områden.

Olika typer av lagar som landsting och kommuner arbetar efter:

Ramlag

Ger grundläggande inriktning
och mål, utan att reglera detaljer.
Socialtjänstlagen är en ramlag (se nästa sida).

Rättighetslag

En rättighetslag, som LSS, innebär att man kan
begära de rättigheter som finns angivna i lagen.
Läs mer om LSS på sidan 11.

Socialtjänstlagen, SoL

En viktig lag inom kommunens område är Socialtjänstlagen (SoL).
Den gäller för alla medborgare i Sverige och är en av våra ramlagar. Den ger varje kommun stora möjligheter att utforma sina verksamheter utifrån olika behov. Den anger både kommunens skyldigheter och den enskildes rättigheter. SoL är grunden för socialtjänstens verksamheter och det är kommunernas socialnämnder som är ytterst ansvariga.

SoLs första paragraf

Socialtjänstens mål beskrivs i socialtjänstlagens första paragraf.
Målen bygger på att människor ska kunna påverka och vara med och bestämma. Det finns inga tvångsåtgärder inskrivna i socialtjänstlagen, utan insatserna bygger helt på frivillighet.

Socialtjänstens mål

1§ Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet och levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

(Socialtjänstlagen 2001:453)

Socialtjänstlagen är omfattande. I kapitel 5 beskrivs bestämmelser som riktar sig till vissa grupper som till exempel barn och unga, människor med funktionsnedsättningar och personer som vårdar eller stödjer närstående som socialnämnderna ska arbeta för.

Ett par viktiga delar i kapitel 5 är:

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR VISSA GRUPPER:

Barn och unga

1§ Socialnämnden ska verka för

- att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom
- bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdom far illa

Socialtjänstlagen 2012:776

Människor med funktionshinder

7§ Socialnämnden skall verka för att människor med fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

8§ Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen ska planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen ska kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

Socialtjänstlagen 2009:981

Personer som vårdar eller stödjer närstående

10§ Socialnämnden skall erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller stödjer en närstående som har funktionshinder.

Socialtjänstlagen 2009:549

Grundläggande värderingar i SoL

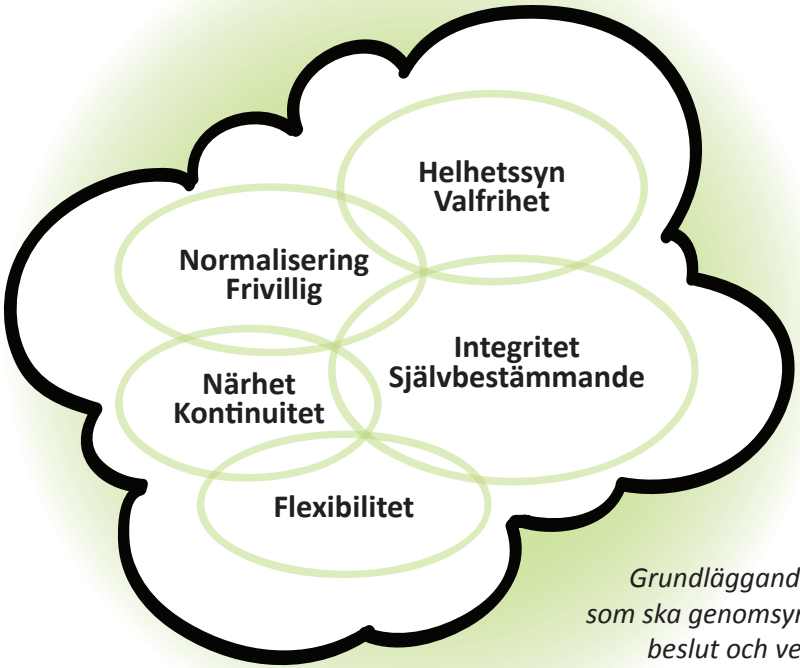

Grundläggande värderingar som ska genomsyra Socialtjänstens beslut och verksamheter.

VAD KAN MAN ANSÖKA OM ENLIGT SoL OCH VART VÄNDER MAN SIG?

Ring kommunens växel och be att få prata med en biståndshandläggare och be om ett möte. Beskriv din situation och fråga vilket stöd du kan få i din kommun.
Lagen ger varje kommun stora möjligheter att utforma sin egen verksamhet.

Här är några förslag på stöd man kan få:

- Anhörigstöd. Många kommuner har en särskild anhörigkonsulent
- Samordnad individuell planering (SIP)*
- Boendestöd, servicetjänster, hemtjänster, kontaktperson

OM DU INTE ÄR NÖJD

Om du är missnöjd med socialtjänstens **insatser** har du, som närstående, möjlighet att klaga och lämna synpunkter till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som är den myndighet som utövar tillsynen över socialtjänstens olika verksamheter. (www.ivo.se)

Om du är missnöjd med socialtjänstens **beslut** så kan du också **överklaga** det.
Det första steget är att begära att kommunen omprövar sitt beslut. Om man fortfarande inte är nöjd kan man överklaga beslutet till förvaltningsrätten, som är en domstol.
Om kommunen har fattat ett beslut som du inte är nöjd med har du rätt att få beslutet skriftligt. Kommunen ska informera dig om hur du gör för att överklaga.

Du kan läsa mer om socialtjänstlagen i Svensk författningssamling 2001:453 Socialtjänstlag (2001) – riksdagen.se

Tänk på:

Olika kommuner kan ha olika namn på de insatser du kan söka. Därför kan det vara bra att du kan beskriva vad du behöver hjälp med snarare än att efterfråga en specifik insats.

*Du kan läsa mer om Samordnad individuell planering (SIP) på sidan 30.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

LSS är en rättighetslag* och gäller för dem som har varaktiga och omfattande funktionsnedsättningar. Det är en kompletteringslag till socialtjänstlagen.

DE TRE PERSONKRETSAR SOM OMFATTAS OCH BEDÖMS TILLHÖRA LSS :

1. Personer med utvecklingsstörning och personer med autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med stora begåvningsmässiga funktionsnedsättningar som inte går över efter hjärnskada i vuxen ålder.
3. Personer med andra varaktiga fysiska och psykiska varaktiga funktionsnedsättningar som har betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

Lagen omfattar föräldrar som har barn med AST som har rätt att ansöka om de speciella insatser som finns angivna i lagen. Det är dock inte samma sak som att man har rätt att få dem. För varje insats görs en individuell prövning av barnets behov. Ju större behov barnet har desto större är möjligheten att få insatsen.

* Se sidan 6.

De tio insatserna i LSS är:

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (§9)

1. Rådgivning och annat personligt stöd
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför hemmet
7. Korttidstillsyn för ungdomar över 12 år
8. Bostad i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
9. Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd eller hjärnskador som man fått i vuxen ålder

Mer om de olika insatserna

RÅDGIVNING OCH ANNAT PERSONLIGT STÖD

Landstinget har ansvar för insatsen, rådgivning och stöd i LSS. Rådgivning och stöd kan till exempel ges av kurator, psykolog, sjukgymnast, förskolekonsulent, logoped eller arbetsterapeut. Råd och stöd ska vara ett komplement till och inte en ersättning för till exempel habilitering, rehabilitering och socialtjänst.

PERSONLIG ASSISTANS

Om ditt barn har omfattande behov kan du ansöka om bidrag till att själv anställa eller genom kommunen få en eller flera personliga assistenter som hjälper till med matning, förflyttning, personlig hygien och personlig service.

LEDSAGARSERVICE

Ledsagarservice är ett tillfälligt stöd om man behöver hjälp att komma ut på kultur- och fritidsaktiviteter eller för att i övrigt delta i samhällslivet.

KONTAKTPERSON

Innebär en medmänniska som kan vara till hjälp i samband med fritidsaktiviteter och kontakter med myndigheter och som allmänt sällskap.

AVLÖSARSERVICE I HEMMET

Den här stödinsatsen ger avlastning till anhöriga så att de kan få tid för sig själva och göra sådant där barnet inte är med till exempel en semesterresa. Någon kommer hem och tar hand om barnet.

KORTTIDSVISTELSE UTANFÖR HEMMET

Barn med funktionsnedsättning har rätt till korttidsvistelse utanför det egna hemmet för att få miljöombyte och kontakt med andra barn. Det är också tänkt att ge föräldrar avlastning och vila. Insatsen kan ges i form av korttidshem, hos en familj, på ett läger eller liknande.

KORTTIDSTILLSYN FÖR UNGDOMAR ÖVER 12 ÅR

Ungdomar som är över 12 år med funktionsnedsättning har rätt till korttidstillsyn utanför hemmet före och efter skolans slut samt under lovdagar, studiedagar och sommarlov. Det kan ses som förlängd ”fritids”.

ANPASSAT BOENDE FÖR BARN OCH UNGDOMAR

Barn och ungdomar som har så stora behov av hjälp att de inte kan bo hos sina föräldrar har rätt till boende i bostad med särskild service. Det kan vara gruppboende eller boende i familjehem.

ANPASSAT BOENDE FÖR VUXNA

När man är vuxen och har funktionsnedsättning har man rätt att ansöka om särskilt anpassat boende.

Det finns tre olika former för boende:

- Egen bostad som anpassas men som inte har någon fast personal
- Servicebostad med viss service och vård
- Gruppbostad som alltid har fast personal och som ska tillgodose behovet av stöd

DAGLIG VERKSAMHET

De som är i yrkesverksam ålder, har funktionsnedsättning och tillhör personkrets 1 eller 2 (personer med utvecklingsstörning, autism eller som har fått en hjärnskada i vuxen ålder) kan få sysselsättning vid dagcenter eller andra anpassade arbetsplatser.

VART VÄNDER MAN SIG FÖR ATT FÅ STÖD OCH SERVICE AV LSS?

Det är kommunen där man bor som har grund- och samordningsansvaret. Inom kommunen är det socialnämnden eller motsvarande som ansvarar för besluten och insatserna. I de flesta fall är det LSS-handläggare som är specialiserade på området som man ska vända sig till för att ansöka om stöd.

När det gäller personlig assistans delar kommunen och Försäkringskassan på ansvaret. Kommunen har ekonomiskt ansvar upp till 20 timmar per vecka. Om man behöver mer tid än 20 timmar är det Försäkringskassan som tar över ansvaret och socialförsäkringsbalken som gäller.

INDIVIDUELL PLAN ENLIGT LSS (§ 10)

När man beviljats stöd enligt LSS ska man erbjudas en individuell plan. Man kan alltid begära att en individuell plan görs. Planen ska fortlöpande och minst en gång om året omprövas så att det stöd man får verkligen täcker de behov man har.

Meningen med planen är att man själv ska ha inflytande och överblick över de åtgärder som planeras samt underlätta samordningen mellan olika aktörer som har ansvaret för olika typer av stöd till exempel kommunen och landstinget. Men det är kommunen som har ansvaret för samordningen av planeringen.

OM DU INTE ÄR NÖJD

Om du är missnöjd med **insatserna** har du, som närstående, möjlighet att klaga och lämna synpunkter till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som är den myndighet som utövar tillsynen över de olika verksamheterna.
Om man inte är nöjd med ett **beslut** kan man **överklaga** det.
Det första steget är att begära att kommunen, landstinget eller Försäkringskassan omprövar sitt beslut. Om man fortfarande inte är nöjd kan man överklaga beslutet till förvaltningsrätten, som är en domstol. I beslutet ska det stå hur man gör för att överklaga. Man ska överklaga skriftligt inom tre veckor.

Färdtjänst (Färdtjänstlagen)

Färdtjänst är en transportservice som man kan få om man har en långvarig funktionsnedsättning som gör att man har svårt att åka på egen hand med allmänna kommunikationsmedel. Man behöver boka resa i förväg.

Det är färdtjänstlagen som reglerar vem som har rätt att få färdtjänst. Det är kommunen eller den som ansvarar för kollektivtrafiken i länet som beslutar om man ska få färdtjänst Det är hur svårt man har att förflytta sig på egen hand eller att använda kollektiva färdmedel som avgör.

Reglerna för hur färdtjänsten får användas varierar mellan olika kommuner. Det gör också avgifterna för resorna.

VEM ANSVARAR FÖR FÄRDTJÄNSTEN?

Det är kommunen som ansvarar för färdtjänsten. Ofta överlåts färdtjänsten till entreprenörer som utför tjänsterna, som beställningscentral och att utföra själva transporterna med taxi och specialfordon.

HUR FÅR MAN FÄRDTJÄNST?

Man ansöker om färdtjänst hos den kommun som man är folkbokförd i, eller hos den som ansvarar för kollektivtrafiken i det län där du bor. Ofta finns det en färdtjänsthandläggare som kan ge hjälp.

OM DU INTE ÄR NÖJD

Om man fått ett beslut om färdtjänst som man inte är nöjd med är den beslutande instansen alltid skyldig att ompröva sitt beslut. Vanligtvis är det en kommunal nämnd.

Om man inte är nöjd med kommunens eller den regionala kollektivtrafikmyndighetens beslut om färdtjänst kan man överklaga till förvaltningsrätten.

Förvaltningsrättens beslut överklagas till Kammarrätten och vidare till Högsta förvaltningsdomstolen.

Landstinget

Landsting

Sverige är indelat i 20 landsting/regioner. Landstingen har ansvar för hälso- och sjukvård, tandvård upp till 20 års ålder och kollektivtrafik.

Landsting kan även arbeta med kultur, utbildning, turism och regional utveckling.

Hälso- och sjukvårdslagen, HSL

Hälso- och sjukvårdslagen är en ramlag som fastställer mål och krav. Stöd enligt HSL behöver man som föräldrar inte ansöka om till sitt barn. Landstinget har skyldighet att erbjuda de insatser som man har behov av. Om du märker att ditt barn reagerar eller beter sig annorlunda kontaktar du i första hand BVC. Barnet får träffa läkare och psykolog som gör en första bedömning. Om det verkar troligt att barnet har svårigheter inom autismspektrumområdet kan det finnas skäl att göra en mer omfattande utredning. Man vänder sig då till Barn och ungdomspsykiatrin.

Patientlagen

Patientlagen trädde i kraft den 1:a januari 2015. Den stärker patientens ställning inom vården. Bland annat krävs att all information ska anpassas efter patientens förutsättningar. Information ska också kunna lämnas skriftligt om patienten begär det.

Barn- och Ungdomspsykiatrin (BUP)

Barn- och ungdomspsykiatrin utreder, ställer diagnoser, behandlar och förebygger psykisk ohälsa. På BUP tar man emot barn och unga som är under 18 år. Om barnet mår dåligt kan man vända sig dit.

Habiliteringen

Det är landstingens habilitering som ansvarar för råd och stöd (enligt LSS, §9 punkt 1 Rådgivning och

annat personligt stöd). Vanligtvis får du kontakt med ett habiliteringscenter via läkarremiss. Habilitering syftar till att ge barn, ungdomar och vuxna bästa möjliga funktionsförmåga och bästa möjliga förutsättningar för delaktighet i samhället. Barn som kommer till habiliteringen har olika fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Habiliteringen är specialiserad på att hjälpa och stötta familjer som har barn/ungdomar/vuxna med olika funktionsnedsättningar. Personal som arbetar där har specialkunskaper. På habiliteringen kan du få kunskap om vad funktionsnedsättning innebär och vad du kan göra för att hjälpa ditt barn.

I vissa delar av landet finns specialiserade enheter för personer med AST.

Vart vänder man sig?

När barnet har fått en diagnos, bör du begära en remiss till habiliteringen om du inte automatiskt blir erbjuden det. Om du inte fått en remiss, kontakta habiliteringen och fråga hur du ska göra. På många håll räcker det med att du skickar en kopia på barnets utredning.

Hjälpmedel

Barn och ungdom med funktionsnedsättning kan vid behov få olika hjälpmedel för att klara vardagen bättre. De förskrivs av exempelvis läkare, arbetsterapeut, logoped eller sjukgymnast. De kan då ofta fås som ett långlån från landstinget.

Många hjälpmedel kan köpas i vanliga affärer eller laddas ner i mobilen. Det finns också pedagogiska hjälpmedel som du kan få hjälp att få/få låna från landstinget via en arbetsterapeut.

?

VAR HITTAR JAG INFORMATION OM HJÄLPMEDEL?

Arbetsterapeuter har ofta stor kunskap om hjälpmedel och arbetar för det mesta vid habiliteringen. Dem kan du kontakta för mer information.
Information om hjälpmedel finns också att få hos 1177 Vårdguiden.

Staten

Socialförsäkringsbalken

Socialförsäkringsbalken är en svensk lag som trädde i kraft 2011. Balken är en sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag som ersätter ett 30-tal tidigare gällande socialförsäkringsförfattningar som till exempel lagarna om barnbidrag, bostadsbidrag och vårdbidrag.

Försäkringskassan, FK

En del av socialförsäkringen administreras av Försäkringskassan. Försäkringskassan har hand om bidrag och ersättningar till barnfamiljer, sjuka och personer med funktionsnedsättning. Det är försäkringskassan som bedömer om du har rätt till bidrag.

Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning

NYA REGLER & ÖVERGÅNGSREGLER

Från 1 januari 2019, går det inte längre att ansöka om vårdbidrag, istället införs två nya socialförsäkringsförmåner:

- Omvårdnadsbidrag (OVB)
- Merkostnadsersättning (MKE)

Här är det viktigaste du behöver veta om de nya reglerna:

ÖVERGÅNGSREGLER UNDER LÅNG TID

Försäkringskassan väntar en övergångsperiod på upp till fem år innan nya omvårdnadsbidraget har ersatt vårdbidraget fullt ut. För nya merkostnadsersättningen räknas en övergångsperiod om minst 20 år. Den som har beviljat VB för sitt barn idag, behåller sitt vb så länge som det står i beslutet (eller till dess FK omprövar beslutet).

OMVÅRDNADSBIDRAG (OVB)

Två centrala förändringar är:

- Båda vårdnadshavarna kan ansöka om bidrag, som då betalas med hälften till var och en om det beviljas
- Vårdnadshavare har enligt lag rätt att gå ner i arbetstid för att möta barnets behov av tillsyn och omvårdnad även efter barnet fyllt 8 år (Se Föräldraledighetslagen sid 23)

Försäkringskassan utreder behovet av tillsyn och omvårdnad (vid ansökan för flera barn görs en samlad helhetsbedömning av de sammanlagda behoven av tillsyn och omvårdnad) som barnet har. Bedömningen tar endast hänsyn till det behov av omvårdnad och tillsyn som beror på barnets funktionsnedsättning. Vid bedömningen ska försäkringskassan bortse från det behov av hjälp, omvårdnad och tillsyn som ryms inom det som anses vara det normala föräldraansvaret, men även från de behov som tillgodoses genom annat samhällsstöd, tex LSS-insatser. Behovet av omvårdnad och tillsyn skall också finnas under minst sex månader för att en ansökan ska kunna beviljas.

OVB kan endast beviljas för högst två personer för samma barn och tid. Ansökan om OVB kan göras gemensamt av föräldrarna, av var och en av dem för sig eller av endast den ena föräldern. Om föräldrarna begär en annan fördelning av OVB än 50/50, ska ersättningen lämnas till dem enligt deras begäran.

Rätten till OVB ska omprövas minst vartannat år eller tidigare (när förhållanden som påverkar rätten till bidraget ändras) om det inte finns skäl till omprövning med längre mellanrum. Omprövningar görs dock inte vid enbart tillfälliga förändringar.

Kriterierna för vad som krävs för att erhålla OVB i övrigt är otydliga och ger därmed försäkringskassan viss tolkningsfrihet. Det kan därför vara av vikt att ansökningshandlingarna är kompletta, tydliga och detaljerade, inte minst för att korta ned handläggningstiden.

ERSÄTTNINGSNIVÅER - OVB

Precis som för VB finns det fyra olika nivåer för OVB. Enligt regeringen är instegströskeln lägre för att få

den lägsta ersättningen samt ökade möjligheter till att komma upp i den högsta nivån:

- Vid mer än måttliga behov lämnas en fjärdedels förmån (29 063 kr/år)
- Vid stora behov lämnas en halv förmån (58 125 kr/år)
- Vid mycket stora behov lämnas tre fjärdedels förmån (87 188 kr/år)
- Vid särskilt stora behov lämnas hel förmån (116 250 kr/år)

Bidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande. En hel förmån motsvarar 250% av prisbasbeloppet (46 500kr för 2019).

FÖRMÅNSTID - OVB

Omvårdnadsbidrag (OVB) lämnas från och med den månad när rätten till bidraget har inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Omvårdnadsbidrag lämnas inte retroaktivt för en sådan månad för vilken det redan har lämnats bidrag för barnet utom till den del det avser en ökning av bidraget. OVB kan lämnas till och med den månad barnet fyller 19 år eller till juni månad det år barnet fyller 19 år.

MERKOSTNADSERSÄTTNING (MKE)

Rätten till MKE grundar sig på skäliga merkostnader till följd av barnets funktionsnedsättning.

Två centrala förändringar är:

- Grundbeloppet för att beviljas MKE ligger högre än det gjort för VB
- Ersättningsnivåerna har ökat från fyra till fem

I och med fler nivåer (och mindre steg i beloppsnivåerna) så är det lättare att nå en högre ersättningsnivå, men instegströskeln för att kunna beviljas ersättning har gjort det svårare att nå upp till grundbeloppet som ger rätt till MKE över huvudtaget. För VB år 2018 har grundbeloppet legat på 8 190 kr som i och med den nya reformen höjs minimigränsen till 11 625 kronor per år.
Man kan inte få ersättning om kostnader är mindre än grundbeloppet, även om kostnaderna är skäliga och beror på ditt barns funktionsnedsättning.

ERSÄTTNINGSNIVÅER - MKE

Vilken nivå man beviljas baseras på de kostnader man har till följd av barnets funktionsnedsättning:

- 30 % av pbb* om merkostnaden uppgår till 25% av pbb men inte mer än 35 % av pbb, dvs minst 11 625 kr
- 40 % av pbb* om merkostnaden uppgår till 35% av pbb men inte mer än 45 % av pbb, dvs minst 16 170 kr
- 50 % av pbb* om merkostnaden uppgår till 45% av pbb men inte mer än 55 % av pbb, dvs minst 20 925 kr
- 60 % av pbb* om merkostnaden uppgår till 55% av pbb men inte mer än 65 % av pbb, dvs minst 25 575 kr
- 70 % av pbb* om merkostnaden uppgår till 65% av pbb, dvs minst 34 875 kr

Ersättning för merkostnader är skattefri och ej pensionsgrundande. MKE kan ansökas av båda föräldrarna och betalas ut, om den beviljas, med hälften till vardera. Om föräldrarna begär en annan fördelning av MKE än 50/50, ska ersättningen lämnas till dem enligt deras begäran.

Merkostnader för följande kan sökas:

- Hälsa
- Vård
- Kost
- Slitage
- Rengöring
- Vissa transportkostnader
- Hjälpmedel
- Hjälp i den dagliga livsföringen
- Boende
- Övriga ändamål

*Pbb = prisbasbelopp vilket uppgår till 46 500 kr år 2019.

Rätten till MKE ska omprövas minst vart fjärde år eller tidigare (när förhållanden som påverkar rätten till ersättning ändras) om det inte finns skäl till omprövning med längre mellanrum. Omprövningar görs dock inte vid enbart tillfälliga förändringar.

FÖRÄLDRALEDIGHETSLAGEN

(1995:584)
Föräldrar får fr o m 1 januari rätt till förkortad arbetstid (utan ersättning) med upp till en fjärdedel av normal arbetstid om vårdbidrag eller omvårdnadsbidrag är beviljat. Rättigheten till förkortad arbetstid följer således OVB, vilket kan ges som längst till juni månad det år barnet fyller 19 år.

Med förälder jämställs den som:

- utan att vara förälder är rättslig vårdnadshavare och har vård om ett barn
- har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem
- stadigvarande sammanbor med en förälder under förutsättning att arbetstagaren är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med denna förälder

En förälder som vill utnyttja sin rätt till ledighet ska anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det inte kan ske, så snart som möjligt. I samband med sin anmälan ska arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är planerad att pågå.

HUR GÖR DU FÖR ATT FÅ OMVÅRDNADSBIDRAG OCH MERKOSTNADSERSÄTTNING?

Du ansöker via blankett hos Försäkringskassan. Tillsammans med ansökan skickar du också läkarutlåtande. Du kan välja att bli kontaktad av Försäkringskassan för att muntligt beskriva barnets funktionsnedsättning och konsekvenserna där av.

HJÄLP! DET HÄR VAR FÖR KRÅNGLIGT.

Ta kontakt med Försäkringskassan och beskriv din situation, så får du hjälp. Tänk på att det är svårigheterna du ska beskriva – inte hur bra ditt barn klarar sig.

TILLFÄLLIG FÖRÄLDRAPENNING VAB (FÖR VÅRD AV BARN MELLAN 16 OCH 21 ÅR)

Du kan få ersättning för VAB för barn mellan 16 och 21 år om:

- barnet omfattas av lagen om stöd och service för funktionshindrade LSS
- grundsjukdomen förvärras
- barnet blir akut sjukt i en annan sjukdom

Har du vårdbidrag kan du inte få tillfällig föräldrapenning VAB för samma vård.

HUR GÖR JAG FÖR ATT FÅ ERSÄTTNING FÖR TILLFÄLLIG FÖRÄLDRAPENNING, VAB?

För att få ersättning för tillfällig föräldrapenning, VAB ska du först anmäla VAB och sedan ansöka om pengarna hos Försäkringskassan. Försäkringskassan kan också i förväg besluta om du kan få ersättning för VAB. Kontakta dem och beskriv din situation.

KONTAKTDAGAR

Kontaktdagar finns för dig som har ett barn som omfattas av LSS. Dagarna är till för att du som förälder ska få ökad kunskap om hur du kan stötta ditt barn. Du kan få ersättning för 10 kontaktdagar per barn och år.

Du kan få ersättning för kontaktdagar om du:

- har barn upp till 16 år som omfattas av LSS
- har sjukpenninggrundande inkomst
- är försäkrad i Sverige och bor och arbetar här (Det finns några undantagsregler)

Du kan ta ut kontaktdagar om du ska delta i föräldrautbildning (till exempel kurser som anordnas av någon funktionsnedsättningsorganisation), besöka barnets förskola eller skola, medverka i någon aktivitet som anordnas av skolan. Barnet behöver inte vara med vid till exempel kurser för att du ska få ersättning.

Båda föräldrarna kan få ersättning för samma barn och tid.

HUR GÖR JAG FÖR ATT FÅ ERSÄTTNING FÖR KONTAKTDAGAR?

Du anmäler och ansöker till Försäkringskassan på samma sätt som när du vabbar och kryssar i att du ansöker om ersättning för kontaktdagar.

FÖRLÄNGT BARNBIDRAG

När barnet fyllt 16 år upphör barnbidraget. Istället kan du få förlängt barnbidrag, om barnet går i grundskola, specialskola, särskola eller motsvarande. Det förlängda barnbidraget betalas ut till och med den månad barnet slutar i denna typ av skola. Beloppet motsvarar barnbidraget och betalas ut 12 månader/år.

AKTIVITETSERSÄTTNING

Aktivitetsersättning är till för dig som har en funktionsnedsättning och är mellan 19 och 29 år. Den ska ge ekonomisk trygghet vid en varaktig nedsättning av arbetsförmågan. Nedsättningen ska bestå minst ett år. Ansökan görs på fastställd blankett eller via Försäkringskassans hemsida. Läkarutlåtande om hälsotillstånd ska bifogas. Om man på grund av funktionsnedsättning behöver förlängd skolgång kan aktivitetsersättning också betalas ut. Både aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga och förlängd skolgång kan beviljas från och med juli det år du fyller 19 år.

HANDIKAPPERSÄTTNING

Från och med 1 juli det år barnet fyller 19 år upphör vårdbidraget. Då kan din son/dotter söka handikappersättning.

För att få handikappersättning måste funktionsförmågan vara så pass nedsatt att:

- tidskrävande hjälp behövs av annan person i dagliga livet
- hjälp av annan person behövs för att kunna förvärvsarbeta eller studera

Hjälpen måste behövas under minst ett år.

Handikappersättningen är 36, 53 eller 69% av prisbasbeloppet. Beloppet beror på hjälpbehov och merutgifter. Ersättningen är skattefri.

VART VÄNDER JAG MIG OM JAG VILL VETA MER OM FÖRSÄKRINGSKASSANS ERSÄTTNINGAR?

Om du vill veta mer om Försäkringskassans bidrag och stödformer se mer information på www.forsakringskassan.se

OM DU INTE ÄR NÖJD

Om du har fått ett beslut från Försäkringskassan som du inte är nöjd medkan du begära omprövning av beslutet. Det finns information i beslutsbrevet om hur du gör och vad du ska tänka på.

Skolan

Olika aktörer – såväl inom kommun, stat och landsting – är aktiva inom skolområdet. Skolan får därför det här egna kapitlet i skriften.

Skollagen

Enligt skollag ska alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Behöver vårdnadshavare ge sitt medgivande till utredning och insatser?
Skolan behöver vårdnadshavarnas medgivande till att läkare eller psykolog gör bedömningar i samband med utredningen. Däremot behövs inget medgivande när skolan gör den pedagogiska bedömningen. Om vårdnadshavare skulle ha invändningar mot de insatser skolan gör för att hjälpa en elev att nå kunskapskraven kan de överklaga innehållet i ett åtgärdsprogram. De kan också överklaga om rektorn beslutat att eleven inte behöver särskilt stöd. I övrigt kvarstår skolans ansvar att ge eleven den undervisning han eller hon behöver. Skolan får aldrig ge upp om en elev.

Förskola

Det är förskolan som har ansvar för barn i förskoleåldern. Barn i behov av särskilt stöd har precis som andra barn rätt att få plats i en förskola. Stödet ska i första hand ges i gruppen som barnet tillhör. I vissa kommuner finns också förskolor som är särskilt anpassade för barn med funktionsnedsättning.

Grundskola och gymnasium

Om barnet är i skolåldern och skolans personal, barnet, vårdnadshavare eller någon annan signalerar

att barnet kan behöva särskilt stöd ska rektorn på skolan se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Om du har synpunkter på stödet pratar du i första hand med läraren eller rektorn. Om inte det ger resultat kan du kontakta ansvarig tjänsteman i kommunen. Är det en friskola kontaktar du styrelsen för skolan.

Om du har frågor kring vad ditt barn har rätt till kan du ringa Skolverkets upplysningstjänst.

Du kan vända dig till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet om du tycker att skolan eller förskolan har gjort fel. Det kan till exempel vara att ditt barn inte får det särskilda stöd hen behöver eller blir mobbad.

Mer info finns på: www.skolinspektionen.se/anmalningar och www.beo.skolinspektionen.se

Skolskjuts

Kommunen är skyldig att anordna kostnadsfri skolskjuts om det behövs. Elevens hemkommun ska göra en bedömning av behovet i varje enskilt fall.
Det är elevens hemkommun som i varje enskilt fall gör en bedömning av om eleven har rätt till kostnadsfri skolskjuts. En elev i en kommunal grundskola eller grundsärskola har rätt till skolskjuts om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Alla dessa förutsättningar prövas individuellt. Även elever i förskoleklassen har rätt till skolskjuts under samma förutsättningar som elever i grundskolan och grundsärskolan.
En kommuns beslut om en elevs rätt till skolskjuts kan överklagas till förvaltningsdomstol.

Mer info finns på: www.skolverket.se

ÅTGÄRDSPROGRAM

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

1. HUR GÖR MAN FÖR ATT BARNET SKA FÅ STÖD I SKOLAN?

Prata i första hand med läraren. Vid misstanke om att ditt barn har svårigheter i skolarbetet ska rektor se till att behovet utreds. Rektorn är ansvarig för att se till att rätt stöd ges. Behöver ditt barn stöd ska skolan ge detta och ett åtgärdsprogram ska utarbetas.

2. VAD SKA STÅ I ETT ÅTGÄRDSPROGRAM?

I åtgärdsprogrammet ska det stå:

- **vilket** stöd eleven behöver
- **hur** skolan ska utforma och genomföra stödet
- **vem/vilka** är ansvariga för stödet
- **vad** skolan tänker göra för att följa upp att stödet fungerar

3. VILKET STÖD KAN MAN BEGÄRA AV EN SKOLA?

Skolan ska erbjuda ett stöd som fungerar för den enskilde eleven, utifrån den utredning som gjorts. Exakt hur stödet ska se ut står inte i lagen, utan bestäms lokalt utifrån den enskilde elevens behov. Rektorn beslutar om vilket stöd en elev ska få.

4. UNDANTAGSBESTÄMMELSE, ”PYS-PARAGRAFEN”

Läraren har möjlighet att bortse från enstaka delar av kunskapskraven vid betygsättning om eleven har en funktionsnedsättning som hindrar den att nå ett visst kunskapskrav. När svårigheten inte kan avhjälpas med hjälpmedel eller anpassning kan läraren använda pysparagrafen vid betygsättning. Bestämmelsen är till för att skapa lika förutsättningar för elever som annars inte har möjlighet att nå ett visst betyg.

VAD ÄR EN SIP?

SIP – eller Samordnad Individuell Plan – är ett verktyg för att förbättra samverkan kring bland andra personer med funktionsnedsättning. Kan en SIP vara en del av lösningen på det de stora samverkanssvårigheter som många anhöriga till personer med NPF och personer med egen diagnos tampas med?

Hallå där Rebecca Hedenstedt, koordinator för utvecklingsarbetet kring SIP!

Vad är en SIP egentligen?
SIP är en plan där man skriver ner vem som gör vad från verksamheter inom socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården. SIP finns lagstadgat sedan 2010 i Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen och används för att det ska bli tydligt vem som gör vad för såväl brukaren som verksamheterna. En SIP kan hjälpa till så att brukaren inte ”faller mellan stolarna” eller blir hänvisad fram och tillbaka mellan verksamheter.

Är en SIP alltid frivillig?
Ja. Det går inte att upprätta en SIP om brukaren inte vill men det är viktigt att personalen ser till att brukaren får ordentligt med information om SIP så att hen inte tackar nej för att hen inte vet vad en SIP är eller hur det går till.

Vem kan initiera en SIP?
Brukare eller anhöriga kan efterfråga en SIP om de tycker att det skulle vara till hjälp. De kan fråga efter information hos den verksamhet de har kontakt med. De som jobbar i alla verksamheter inom socialtjänsten och alla verksamheter inom hälso- och sjukvården kan ta initiativ till SIP om de ser att brukaren har behov av samordning. Andra verksamheter som skola, försäkringskassa, arbetsförmedling med flera kan ta initiativ till SIP och bör vara med när en SIP upprättas om brukaren vill det.

Vad hoppas ni att arbetet med SIP kommer att innebära för exempelvis föräldrar till barn med NPF?
Vi hoppas att SIP ska leda till att till exempel en förälder till barn med NPF ska få mer samordnad hjälp. Att verksamheterna planerar sitt arbete ihop och att föräldern inte måste samordna de insatser som ges från aktörerna. Förhoppningsvis kan det spara tid och energi för föräldrarna och att hjälpen i sig blir mer effektiv. Vi hoppas att det leder till att barn och föräldrar blir mer delaktiga i de insatser socialtjänsten och hälso- och sjukvården ger. Det blir tydligt för brukaren och personal vem som gör vad, i vilken ordning och att arbetet också följs upp. Den huvudman som har huvudansvar för planen brukar i praktiken utse en person som brukaren kan kontakta om den har frågor om planen.

RÖSTER OM SIP:

”Alla samlades och pratade tillsammans om vilken hjälp vårt barn och familj behöver.”

”Eftersom det skrevs ner som i ett protokoll vad som skulle göras så blev det liksom inte blir glömt.”

”Det är skönt att alla är samlade på samma ställe och att vi slipper att gå på massa olika möten och dra samma sak om och om igen och komma ihåg allt.”

”BUP tänker på ett sätt och skolan på ett sätt och socialtjänsten tänker på ett sätt så är bra när alla hjälps åt.”

LÄS MER OM SIP HÄR:
www.uppdragpsykiskhalsa.se/sip

Exempel på intresseorganisationer

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) så som ADHD, autismspektrumtillstånd (AST) och Tourettes syndrom.

Medlemmar i Attention är personer med egen diagnos, föräldrar och yrkesverksamma. Attention finns på 60 orter över hela landet. Gå in på www.attention.se och leta rätt på den lokalförening som ligger närmast dig. Där kan du träffa andra i liknande situation.

Autism- och Aspergerförbundet arbetar för att skapa bättre villkor för barn, ungdomar och vuxna med autismspektrumtillstånd (AST)

Förbundets medlemmar är personer med egen funktionsnedsättning, närstående och yrkesverksamma inom området. Läs mer: www.autism.se

Anhörigas Riksförbund är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation som stödjer anhöriga och anhörigvårdare oavsett ålder, kön eller diagnos hos den som vårdas.

Anhörigas Riksförbund består av lokala anhörigföreningar, andra stödjande organisationer och föreningar, samt enskilda medlemmar. Läs mer: www.anhorigasriksforbund.se

Anhörigstöd

Vad gäller i din kommun och i ditt landsting?

Kontakta din kommun och ditt landsting för att ta reda på vad som gäller just där du bor. Skriv gärna ner så att du minns. Det kan vara lätt att glömma de olika namnen på de olika enheterna som arbetar med insatserna.

1. Vem arbetar med anhörigstöd i din kommun? Det är kommunens socialnämnd eller motsvarande som ansvarar för stödet till anhöriga. Om man vill ansöka om stöd har kommunen ofta en äldre- och handikappförvaltning som kan ge information om vilka former av anhörigstöd som finns. De här arbetar med anhörigstöd i kommunen där jag bor:

2. Hur ser anhörigstödet ut? Hur tolkar din kommun lagen när det kommer till anhörigstöd? Har de exempelvis en eller flera anhörigkonsulenter?

3. Hur arbetar habiliteringen (landstinget) med anhörigstöd? Erbjuder de anhörigträffar specifikt för föräldrar till barn med NPF och/eller AST?

4. Vilka lokalförening/organisationer finns nära dig? Vilka aktiviteter anordnar de?

5. Har kyrkan där du bor träffar för föräldrar med funktionsnedsatta barn?

6. Var arbetar arbetsterapeuterna som kan skriva ut hjälpmedel där du bor? På vårdcentralen? Bup? Habiliteringen?

MED STÖD FRÅN ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Skriften producerades i Egen styrka-projektet, som pågick åren 2013 - 2016, av Riksförbundet Attention med medel från Allmänna arvsfonden. Målet med projektet var att stödja och rusta föräldrar till barn med AST och nå ut med kunskap om vad familjerna har för behov till de myndigheter och aktörer som möter målgruppen.

RIKSFÖRBUNDET Attention
Egen styrka-projektet

Riksförbundet Attention | Tjurhornsgränd 6 | 121 63 Johanneshov
Telefon: 08-120 488 00 | E-post: kansliet@attention.se
Webbplats: www.attention.se